

S. MARIA LAURENCJA JĘDRZEJCZAK NM

SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM ARCHIWISTYKI KOŚCIELNEJ,
POŚWIĘCONEGO AKTUALNYM POTRZEBOM ARCHIWÓW
ZAKONÓW I ZGROMADZEŃ ŻEŃSKICH W POLSCE,
PRZEPROWADZONEGO NA KUL W LUBLINIE W DNIACH 27—29 VI 1972

1. AKCJA SZKOLENIOWA ARCHIWISTÓW KOŚCIELNYCH NA KUL

Do istotnych zadań Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (skrót: Ośrodek ABMK lub tylko: Ośrodek) należy szkolenie i dokształcanie zawodowe pracowników zbiorów kościelnych. Takich kursów dokształcających dla wszystkich trzech grup religijnych zbiorów kulturalnych Ośrodek ABMK przeprowadził już kilkanaście, a dla pracowników archiwów kościelnych — kilka¹.

W r. 1967 odbyło się tygodniowe seminarium dla pracowników wszystkich rodzajów archiwów kościelnych w Polsce: diecezjalnych oraz zakonnych, męskich i żeńskich. Przerobiono na nim ogół spraw z tej dziedziny: kancelarii urzędów kościelnych, składnic akt i archiwów². Ponieważ jednak zarówno kierownictwo kursów archiwalnych, jak też ich uczestnicy doszli do wniosku, że lepiej się stanie, jeżeli w przyszłości (celem wygladzenia zdobytej już teorii i praktyki) spotkania takie będą przeprowadzane w mniejszych grupach osobowych oraz dla poruszenia węższej problematyki, w r. 1969 urządzono seminarium archiwalne tylko dla zakonnice. Powodowano się tu nie tylko pragnieniem osiągnięcia większej specjalności, ale przede wszystkim faktem, że zakonnice dotychczas najmniej brały udziału w poprzednich ogólnych kursach dokształceniowych, gdy tymczasem są one zatrudniane zarówno we własnych archiwach, jak też — w charakterze sił pomocniczych — w zbiorach diecezjalnych. A ponieważ nadto są one do nauki chętne i na ogół pojętne, zdecydowano właśnie doprowadzenie tej grupy pracowników archiwalnych do jakiegoś końca w przygotowaniu zawodowym. Z tego zaś powodu, iż w r. 1967 otrzymały one wystarczający pokarm z tematyki odnoszącej się do samych archiwów, na seminarium r. 1969 podano im obszerną porcję w postaci profilaktyki archiwalnej, mianowicie odnośnie kancelarii i składnic akt urzędów zakonów i zgromadzeń żeńskich w Polsce³.

2. CEL I ZADANIA TEGOROCZNEGO SEMINARIUM

Z tej przyczyny, że zarówno kierownik kursów archiwalnych przy Ośrodku ABMK, jak też same siostry uznały, iż seminarium ogólne z r. 1967 i specjalistyczne

¹ Sprawozdania z nich przeważnie były zamieszczane na łamach niniejszego czasopisma.

² Por. K. Sobul: Sprawozdanie z seminarium archiwistyki kościelnej, przeprowadzonego na KUL w roku 1967. *Arch. Bibl. Muz.* T. 16: 1968 s. 279—282.

³ Por. K. Sobul: Sprawozdanie z seminarium archiwistyki kościelnej, poświęconego kancelariom i składnicom akt zakonów i zgromadzeń żeńskich w Polsce, [przeprowadzonego na KUL w roku 1969]. *Arch. Bibl. Muz.* T. 20: 1970 s. 195—202.

z 1969 odpowiadały swym zadaniom, dlatego na razie dla zakonnic skończono z dokształcaniem kursorycznym, a niniejszy zjazd został pomyślany i urządzony na tematy przedłożone przez same siostry archiwistki, czyli „na zapotrzebowanie społeczne”. Tegoroczne zebrania odbywały się przeto nie w formie tradycyjnych wykładów i ćwiczeń, ale na sposób konwersacji i dyskusji czyli „na wolnej stopie” — na tematy przedstawione przez uczestniczki.

Już bowiem w dniu 15 kwietnia 1972 r. (w rozesłanych powiadomieniach do urzędów zakonnych) kierownik kursów archiwalnych na KUL prosił nie tylko o zgłaszanie się na seminarium, ale także o przysyłanie na określony czas przedtem podpisanych wniosków do konsultacji i dyskusji na zjazd, który wziął sobie za główny cel rozwiązanie maksimum spraw odnoszących się do aktualnych potrzeb i bolączek archiwów zakonów i zgromadzeń żeńskich oraz podejmowanych w nich prac.

3. ORGANIZACJA I PRZEBIEG ZJAZDU

Urządzeniem i przeprowadzeniem obecnego seminarium zajął się, jak zwykle, „mały zarząd” Ośrodka ABMK, a więc ks. prof. dr hab. Józef Rybczyk, jego dyrektor, ks. prof. dr hab. Bolesław Kumor — sekretarz gen., oraz ks. prof. dr hab. Stanisław Librowski, referent archiwalny tejże instytucji, stały organizator i kierownik kursów archiwalnych na KUL.

Sprawami organizacji zewnętrznej zajmował się więc ks. Kumor a pomagała mu s. Elżbieta Waleria Łukasiewicz OSU, natomiast opracowanie metodyczno-naukowe spotkania, zatem: jego plan, prowadzenie wykładów i ćwiczeń w nowej formie itd. należały do obowiązków i uprawnień ks. Librowskiego.

Najprzód więc przygotowano i rozesłano zawiadomienia o projektowanym kursie do wszystkich urzędów generalnych i prowincjalnych zakonów i zgromadzeń żeńskich w całym kraju, prosząc o zgłoszenia oraz punkty, nad którymi miano obradować. Oto przykład takiego pisma:

Ośrodek Archiwów, Bibliotek
i Muzeów Kościelnych
przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim,
Lublin, ul. Chopina 27

Lublin, 14 kwietnia 1972 r.

Zgromadzenie Sióstr „Wspólnej Pracy”
od Niepokalanej Maryi,
Włocławek, ul. M. Buczka 9

Uprzejmie powiadamy, że w dniach od 27 do 29 czerwca 1972 r. włącznie (wtorek, środa, czwartek) odbędzie się na KUL w Lublinie (Al. Raclawickie 14) trzydniowe seminarium z archiwistyki kościelnej dla P.T. kierowniczek archiwów zakonów i zgromadzeń żeńskich na stopniu wyższym czyli z domów generalnych, głównych, macierzystych i prowincjalnych.

Seminarium to, pod ogólnym tytułem „Aktualne potrzeby archiwów zakonów i zgromadzeń żeńskich” będzie prowadzone w formie wspólnej dyskusji i konsultacji. Rozwiązywane będą wspólnie bieżące bolączki podległych nam zbiorów odnoszące się do: 1) strony organizacyjnej archiwum (nazwa archiwum, jego personel, pomieszczenie, pracownia i księgozbiór podręczny, kancelaria, budżet), 2) pracy w archiwum (rewindykacja, koncentracja, scalanie i ekstradycja akt, konserwacja, porządkowanie i inwentaryzowanie archiwaliów: dokumentów, zespołów akt i kolekcji, udostępnianie, sprawozdania z działalności, publikacja inwentarzy, dalsze dokształcenie), 3) innych jeszcze spraw, zgłoszonych przez uczestniczki zjazdu.

Seminarium tegoroczne będzie prowadził ks. prof. dr Stanisław Librowski. Prosimy o przygotowanie się do dyskusji według podanych wyżej punktów. Najlepiej będzie, jeżeli poszczególne archiwa (archiwistki) przysłały na piśmie pod naszym

adresem punkty, które pragnęłyby poddać pod dyskusję, wspólną radę, rozstrzygnięcie...

Zgłoszenia indywidualne, z podaniem imion i nazwisk, oraz dezyderaty odnośnie zagadnień, jakie mają być poruszane na seminarium (punkty), prosimy nadesłać na adres Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy KUL (Lublin, ul. Chopina 27) do dnia 20 maja 1972 r. Przy zgłoszeniu prosimy o zaznaczenie, czy uczestniczka seminarium będzie miała zapewnione zakwaterowanie i utrzymanie we własnym zakresie, czy też oczekuje tego od nas. Początek seminarium we wtorek o godzinie 8 rano. Szczegółowy plan zajęć zostanie ogłoszony po otwarciu kursu. A więc zapraszamy.

ks. S. Librowski,
kierownik Seminarium

— ks. J. Rybczyk,
dyrektor Ośrodka

— ks. B. Kumor,
sekretarz gen. Ośrodka.

Nie wszystkie jednak siostry nadesłały wiadome punkty. Przesłane zaś zostały przez kierownika odpowiednio rozpracowane i przedkładane na posiedzeniach do ogólnych rozstrzygnięć. Niektóre dopiero w czasie obrad (zachęcone odwagą poprzednich) przedstawiały swoje wątpliwości i bolączki, a rozwiązywania ich — jako dokonywane ex promptu — było zarówno dla kierownika seminarium, jak też dla stawiających pytania nie mniej usatysfakcjonowane niż owych poprzednich, nieco przecież przemyślanych.

Jakkolwiek zakonnice z natury chętne są do pogłębiania swej wiedzy, kierownictwo Ośrodka ABMK nie omieszkalo równocześnie wysłać pisma do biskupa Bronisława Dąbrowskiego, sekretarza Episkopatu Polski i kierownika Wydziału Episkopatu do Spraw Zakonnych z prośbą o poparcie przygotowywanej akcji. A oto treść pisma, o którym mowa:

Ośrodek Archiwów, Bibliotek
i Muzeów Kościelnych
przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim,
Lublin, ul. Chopina 27

Lublin, 15 kwietnia 1972 r.

Sekretariat Prymasa Polski
na ręce Ks. Biskupa Bronisława Dąbrowskiego,
Warszawa, Dziekania 1

Najprzewielebniejszy Książe Biskupie!

Uprzejmie donosimy, że Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim urządza w dniach od 27 do 29 czerwca 1972 r. trzydniowe seminarium archiwistyki kościelnej dla P.T. kierowniczek archiwów zakonów i zgromadzeń żeńskich na stopniu wyższym (z domów generalnych, głównych, macierzystych i prowincjalnych). Załączamy Ekscelencji przykładowy egzemplarz naszego zaproszenia zakonnicy — archiwistki na to seminarium. Zwracamy się niniejszym do Księdza Biskupa, ażeby przy najbliższej okazji zechciał zachęcić odpowiednie władze zakonne do czynnego udziału w organizowanym przez nas spotkaniu.

Prosimy Ekscelencję o przyjęcie wyrazów głębokiej czci

ks. S. Librowski,
kierownik Seminarium

— ks. J. Rybczyk,
dyrektor Ośrodka

— ks. B. Kumor,
sekretarz gen. Ośrodka.

Przed samym zaś kursem wystosowano trzecie pismo — do Rektoratu KUL, podające do wiadomości datę odbycia się seminarium oraz proszące o odpowiednią gościnę dla niego w postaci potrzebnych pomieszczeń na zajęcia, zakwaterowanie i skorzystanie ze stołówki. Oto treść pisma:

Ośrodek Archiwów, Bibliotek
i Muzeów Kościelnych
przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim,
Lublin, ul. Chopina 27

Lublin, 21 czerwca 1972 r.

oraz
*Katedra i Seminarium
 Nauk Pomocniczych Historii (Kościoła)
 Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego,
 Lublin, al. Raclawickie 14*

*P.T. Rektorat
 Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w/m.*

Uprzejmie podaję do wiadomości, że Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy KUL oraz Katedra i Seminarium Nauk Pomocniczych Historii (Kościoła) KUL urządzają w dniach 27—29 czerwca 1972 r. (wtorek — środa — czwartek) seminarium archiwistyki kościelnej dla zakonnic, poświęcone aktualnej problematyce archiwów zakonów i zgromadzeń żeńskich w Polsce.

Wzorem lat ubiegłych pragniemy odbywać swoje zajęcia (wykłady i ćwiczenia) na I piętrze gmachu uniwersyteckiego w sali 29. Ponadto, dla celów pomocniczych seminarium, chcielibyśmy zająć sąsiednie sale — 28a i 29a. Jednocześnie prosimy o pomoc w zakwaterowaniu i wyżywieniu uczestniczek zjazdu.

*ks. prof. dr S. Librowski,
 ref. Ośrodka ABMK d/s archiwalnych,
 kier. Katedry Nauk Pomoc. Hist. KUL,
 kier. Seminarium.*

Ponieważ w zakonach i zgromadzeniach siostry archiwistki, jak inne, podlegają dość częstym zmianom, na kurs obecny przybyła (od r. 1967) znaczna liczba archiwistek świeżych. W następstwie tego wypadło, chociaż marginesowo, przy okazji omawianych problemów powtórzyć — właśnie dla tych adeptek sztuki archiwalnej — nieco materiału dwu ostatnich kursów. Całe szczęście, że kierownictwo kursów archiwalnych na KUL stale dysponuje wyczerpującą bibliografią archiwalną, podręcznikami, pomocami fachowymi — zwłaszcza kompletami poczwórnych instrukcji inwentaryzacyjnych, wreszcie drukami (formularzami) inwentaryzacyjnymi, w które (w zastępstwie nieobecnej s. Krystyny Sobul) zaopatrywała uczestniczki, szczególnie te nowe, s. Jędrzejczak.

W czasie pracowitych trzech dni wiele spraw omówiono, ustalono, zaspokoiono. Siostry — w znacznej mierze przygotowane do pracy w archiwach, posiadające nie rzadko stopnie naukowe lub zdobywające je, — były bardzo zadowolone ze spotkania. Kierownictwo kursu i Ośrodka ABMK z satysfakcją stwierdzało ów zapal do nauki i pracy w zbiorach kulturalnych Kościoła. W czasie przerw rozdawano uczestniczkom m.in. opublikowane sprawozdanie z poprzedniego (1969) seminarium w opracowaniu s. K. Sobul⁴. Zapowiedziano też następny zjazd za trzy lata (1975).

4. UCZESTNICZKI OBECNEGO SEMINARIUM

Wszystkie uczestniczki tegorocznego kursu wymieniam alfabetycznie zakonami i zgromadzeniami, a w nich poszczególne nazwiska również abecedowo⁵.

Zgrom. SS. Augustianek (Kraków) — s. Klara Grelewicz;

Opactwo PP. Benedyktynek w Żarnowcu — s. mgr Małgorzata Borkowska;

Zgrom. SS. Benedyktynek - Samarytanek Krzyża Chryst. (Samaria) —
 s. Asunta Sasadeusz, s. Irena Wachowiak;

Zgrom. SS. Bernardynek (Łowicz) — s. mgr Joanna Wegner;

Zgrom. Córek Bożej Miłości (Kraków) — s. Teresa Barteczko, s. Aleksandra Ostrowska;

⁴ Por. przyp. 3.

⁵ Poniższe zestawienie zostało opracowane na podstawie materiału dostarczonego przez s. Elżbietę W. Łukasiewicz OSU, sekretarkę Ośrodka ABMK.

- Zgrom. SS. Córki Maryi Wspomożycielki (Salezjanki, Pogrzebień) — s. mgr Jadwiga Kondratowicz, s. Janina Walędzik;
- Zgrom. Córki Najczystszej Serca Maryi P. (Nowe Miasto) — s. mgr Barbara Konobrodzka;
- Zgrom. SS. Św. Dominika (Biała Niżna) — s. Estera Markowska, s. Urszula Michalik, s. Agnieszka Wiśniowska;
- Zgrom. SS. Najśw. Duszy Chrystusa P. (Kraków) — s. Sykstusa Korpaczewska;
- Zgrom. SS. Wspomożycielek Duszy Czystych (Nowe Miasto) — s. Bożena Cacko;
- Zgrom. SS. Św. Elżbiety, prowincja katowicka — s. Leticja Musioł;
— prowincja nyska — s. Wirginia Wylęzek;
— prowincja poznańska — s. mgr Kazimiera Bartkiewicz;
— prowincja toruńska — s. Marta Domachowska;
— prowincja warszawska — s. Pia Dębińska (albo Dębicka);
— prowincja wrocławska — s. Eufemia Schaefer, studentka;
- Zgrom. SS. Felicjanek (Przemyśl) — s. mgr Aleksandra Jamuła;
- Zgrom. SS. Franciszkanek Maryi (Krzyżanowice) — s. Maria Goretti Wicher;
- Zgrom. Franciszkanek Misjonarek Maryi (Warszawa) — s. Stanisława Bieda;
- Zgrom. SS. Franciszkanek od Pokuty (Orlik) — s. Stefania Baś, studentka, s. mgr Helena Lesman;
- Zgrom. SS. Imienia Jezus (Warszawa) — s. mgr Krystyna Trela;
- Zgrom. SS. Św. Jadwigi (Katowice) — s. Celina Gorol, s. Juliana Kowalik;
- Zgrom. SS. od Św. Józefa (Tarnów) — s. Teresa Bernacka, s. mgr Zofia Łasko;
- Zgrom. SS. Kanoniczek Ducha Św. (Duchaczki, Kraków) — s. mgr Klara Antosiewicz;
- Zgrom. SS. Karmelitek Dzieciątka Jezus (Sosnowiec) — s. Maria Szumił, s. dr Ludmiła Wieliczko;
- Zgrom. SS. Św. Katarzyny (Braniewo) — s. Joanna Staniszevska;
- Opactwo PP. Klarysek w Starym Sączu — delegat ks. kap. mgr Henryk Cempura;
- Zgrom. SS. Matki Bożej Miłosierdzia (Warszawa) — s. Janina Mikołajczyk, s. Maria Łakomska;
- Zgrom. SS. Miłosierdzia Św. Wincentego (Szarytki), prowincja chełmińska — s. Urszula Piekarska;
— prowincja krakowska — s. mgr Adolfina Dzierżek, s. mgr Stanisława Motyka;
— prowincja warszawska — s. Zofia Kulawiak;
- Zgrom. SS. Małych Misjonarek Miłosierdzia (Orionistki, Zalesie Górne) — s. mgr Irena Jastrzębska, s. Jadwiga Szmul;
- Zgrom. SS. Misjonarek Apostolstwa Katol. (Pallotyńki, Gdańsk) — s. Sylwina Krzyżak, s. Gracjana Tymińska;
- Zgrom. SS. Misjonarek Św. Rodziny (Białystok) — s. Stefania Bartkowska, s. Wacława Pucilowska;
- Zgrom. SS. Św. Michała Arch. (Michaelitki, Miejsce Piastowe) — s. mgr Wiktoria Japoł;
- Zgrom. Misyjne Służebniczek Ducha Św. (Racibórz) — s. Edeltranda Nowak;

- Zgrom. SS. Wynagrodzicielek Najśw. Oblicza P. Jezusa (Warszawa) — s. Janina Dudek, studentka KUL;
- Zgrom. SS. Pasterek od Opatrzności Bożej (Jabłonowo Pom.) — s. Mirosława Karkocka, s. Helena Mendat;
- Zgrom. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu (Nazaretanki), prowincja krakowska — s. Helena Łęska, s. Bogumiła Stelmaszuk;
— prowincja warszawska — s. dr Helena Markiewicz, s. dypl. Jadwiga Piątkowska;
- Zgrom. SS. Serafinek, prowincja krakowska — s. Cherubina Umińska, s. Dobrosława Wciślak;
— prowincja przemyska — s. Sawia Jabłońska, s. Złotosława Krupa, s. Zofia Niziołek;
- Zgrom. SS. Najśw. Serca Jezusowego (Sacré Coeur, Warszawa) — s. Anna Chamiec;
- Zgrom. SS. Niepok. Serca Maryi (Częstochowa) — s. mgr Euzebia Piekarczyk, s. mgr Maria Rygielska;
- Zgrom. SS. Sług Jezusa (Warszawa) — s. mgr Czesława Kulpińska;
- Zgrom. SS. Służebnic Dobrego Pasterza (Piaseczno) — s. Danuta Wielgot;
- Zgrom. SS. Służebniczek (Dębickie) — s. Martyniana Bewszko, s. Joanna Światłowska;
- Zgrom. SS. Służebniczek (Starowiejskie) — s. Teofila Kudryk, s. Alojza Rogóż, s. Teofila Wesołowska;
- Zgrom. SS. Służebniczek (Śląskie), prowincja katowicka — s. mgr Wenerabilis Guzy, s. mgr Ancylla Ziaja;
— prowincja leśnicka — s. Bernardeta Stoewer;
- Zgrom. SS. Służek NMP (Mariówka Opocz.) — s. Janina Cwajda, stud. KUL, s. Maria Dańko, stud. KUL, s. mgr Maria Figura, s. mgr Kazimiera Kowalczyk, s. mgr Stanisława Latek;
- Zakon Św. Urszuli U.R. (Urszulanki Czarne, Kraków—Lublin) — s. mgr Beatriks Banaś;
- Zgrom. SS. Urszulanek SJK (Urszulanki Szare, Pniewy) — s. mgr Augustyna Winnicka;
- Zgrom. SS. Wspólnej Pracy od Niepok. Maryi (Włocławek) — s. mgr Augustyna Gabryś, s. Agnieszka Jabłonowska, stud. KUL, s. dypl. Laurencja Jędrzejczak;
- Zgrom. SS. Boskiego Zbawiciela (Salwatorianki, Goczalkowice—Zdrój) — s. Mieczysława Dudała, stud. KUL;
- Zgrom. SS. Zmartwychwstania Pańskiego (Zmartwychwstanki, Kęty) — s. mgr Zofia Łuszczkiewicz.
- W sumie w spotkaniu wzięło udział 87 uczestniczek z kilkudziesięciu zakonów i zgromadzeń, względnie z ich prowincji zakonnych.
-